

Instytut Ochrony Roślin - Państwowy Instytut Badawczy w Poznaniu

**Przydatność i zastosowanie mikrobiologicznych środków
i glebowych ulepszaczy w gospodarowaniu ekologicznym**

dr hab. Jolanta Kowalska, prof. nadzw.

Konferencja: Innowacje w gospodarstwie rolnym szansą dla rolnika ekologicznego, 17. listopada 2016r.

- Głównym zadaniem świadomie stosowanych mikroorganizmów jest szybka poprawa kondycji roślin i gleby.
- Przywracanie dobrostanu gleby jest elementem rolnictwa ekologicznego, stan taki można osiągnąć poprzez kilkuletnie stosowanie prawidłowych praktyk agrotechnicznych oraz przede wszystkim wieloletniego płodozmianu.
- Element wzbogacania mikrobiologicznego gleby (biologizacji gleby) może być formą przyspieszenia procesu przywracania równowagi biologicznej i dobrostanu gleby.

Technologia stosowania

EM jako gotowy komponent należy rozpuścić w wodzie. Należy pamiętać, że formy aktywne są nietrwałe i powinny być jak najszybciej zużyte. Najbardziej skuteczne jest opryskiwanie lub podlewanie. Zawsze należy używać do oprysków wody niechlorowanej. Wodę chlorowaną należy najpierw odstawić na 48 godzin w otwartym pojemniku, bądź w opryskiwaczu by chlor odparował. Dobrze jest używać wody deszczowej, ze stawu, z rzeki.

Wszelkie zabiegi z użyciem pożytecznych mikroorganizmów najlepiej wykonywać przy wilgotnej aurze, zachmurzeniu, na wilgotną glebę.

Nie należy wykonywać zabiegów preparatami EM podczas silnej operacji słonecznej. Zagrożenie stanowi promieniowanie UV, zabójcze dla mikroorganizmów.

Zasada działania preparatu UG max

UGmax Użyźniacz Glebowy jest naturalnym płynnym koncentratem zawierającym mikroorganizmy oraz makro i mikro elementy.

Służy do rozkładu masy organicznej i odbudowy materii organicznej (próchnicy) w glebie. Wpływa na poprawę struktury gleby i retencji wodnej oraz lepsze udostępnienie składników pokarmowych.

UGmax można stosować w uprawach polowych, warzywniczych oraz sadowniczych.

UGmax działa w każdym odczynie gleby, ale najlepsze efekty działania uzyskujemy przy pH zbliżonym do obojętnego i obojętnym, dlatego regenerację gleb kwaśnych należy wspomóc wapnowaniem. Wapno węglanowe i naturalne możemy stosować razem z UGmax

Badania polowe w systemie poletkowym realizowane były na pow. ekologicznej w PSD IOR-PIB w Winnej Górze. Doświadczenia prowadzone były z

- pszenicą jarą (odm. Żura) oraz
- z uprawą ziemniaka (odm. Ditta)

W badaniach zastosowano dwa preparaty mikrobiologiczne: kompleks mikroorganizmów **EM Farma** i **UGmax**

aplikowane w różnych formach: doglebowo, dolistnie i doglebowo-nalistnie.

Kolejnym czynnikiem badawczym było nawożenie.

Przebieg badań

- bezpośrednio przed siewem pszenicy na wybranych poletkach zastosowano pierwszą aplikację z produktami EM Farma Plus i UGmax, (**w kombinacji aplikacji doglebowej**) w dawce 40l i 1l/ ha, odpowiednio.
- w **kombinacji dolistnej** wykonano zabiegi z EM Farma i UGmax w dawce 15l i 1l/ha, uwzględniając 300 l wody/ha. Pierwszy zabieg dolistny (5) wykonano 19.05, a następne w dniach 02.06, 12.06, 19.06 i 30.06.15r.
- czynnik nawożenia - różne kombinacje z aplikowaniem mikroorganizmów zostały podzielone na dwie części, na jednej nawożono wiosną nawozem Bioilsa Fertil NC w dawce 300kg/ha

Identyczny układ doświadczenia zastosowano na powierzchni z ziemniakami

Zabiegi dolistne (4), osobno dla każdego produktu mikrobiologicznego, wykonano przed zwarciem rzędów, po 10 dniach po pierwszym zabiegu, w pełni kwitnienia i 10 dni po nim.

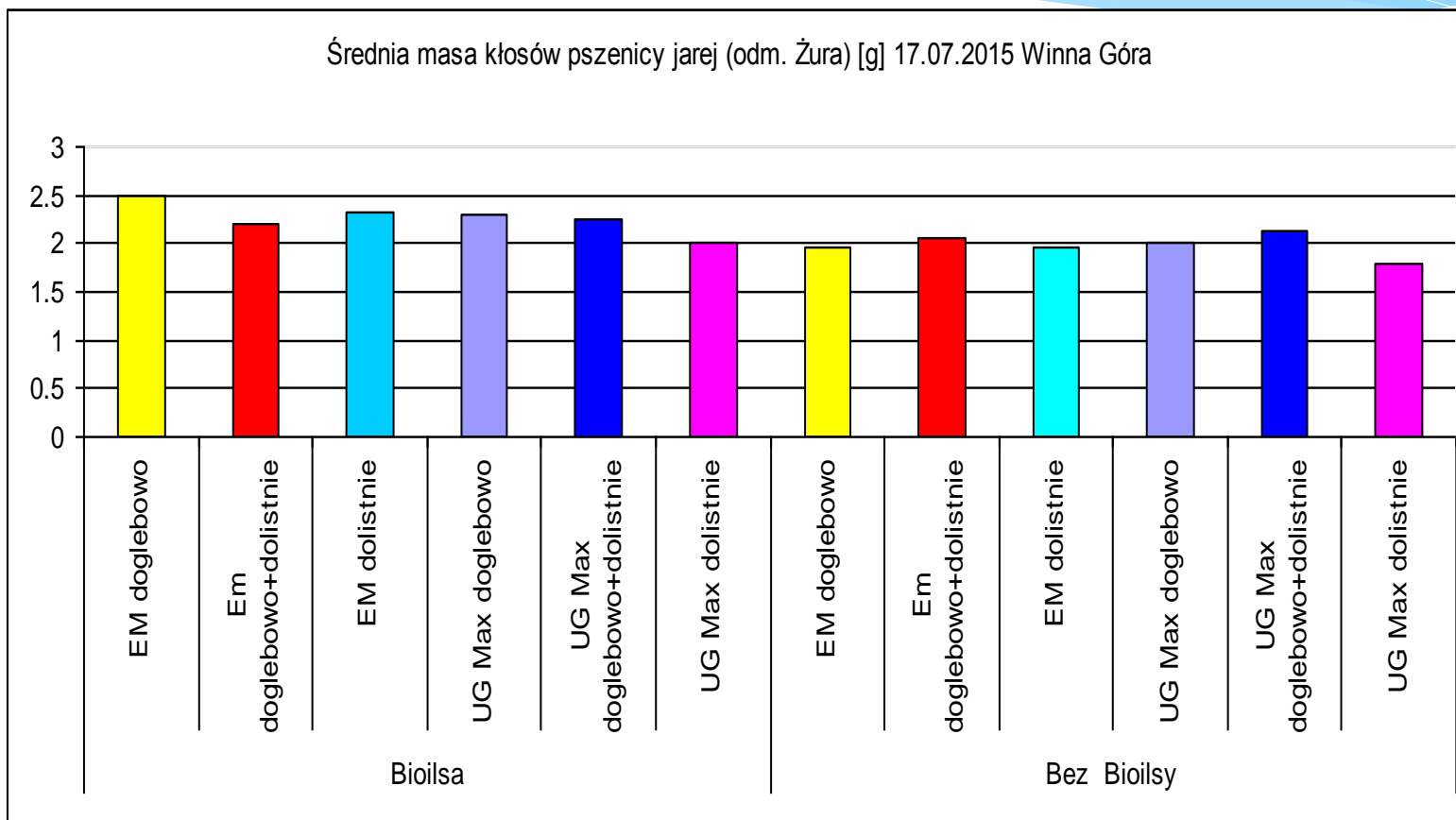
Zabieg przeciwko stoncy ziemniaczanej wykonano w dn. 12.06.2015 stosując jeden zabieg oparty na spinosadzie .

Uzyskane wyniki dla pszenicy

- Stwierdzono nieznacznie wyższe wartości wschodów pszenicy jarej, nawożonej, szczególnie po doglebowym zastosowaniu EM Farma Plus.
- Wpływ stosowania zabiegów mikrobiologicznych na występowanie chorób (koniec strzelania w źdźbło – **BBCH 35**), pszenica jara Żura - Najniższy procent **fuzariozy** na podstawie źdźbła obserwowano na roślinach zebranych z pow. nienawożonej i traktowanej EM doglebowo, **Mączniak prawdziwy** nie wystąpił na roślinach nawożonych i traktowanych EM dolistnie. Nie stwierdzono wpływu stosowanych produktów i sposobu ich aplikacji na wystąpienie znaczących różnic w występowaniu pozostałych chorób.
- Wpływ stosowania zabiegów mikrobiologicznych na występowanie chorób i skrzypionek (dojrzałość wodna – **BBCH 71**), stwierdzono, że na powierzchni nienawożonej mniej licznie występowała **skrzypionka** oraz **fuzarioza** w porównaniu do pow. nawożonej. Ta sama tendencja była już obserwowana podczas wcześniejszej obserwacji (w fazie „koniec strzelania w źdźbło”).
- Z uwagi na niewielką presję patogenów nie stwierdzono różnic w ich nasileniu w zależności od stosowanych produktów i sposobu ich aplikacji umożliwiającym jednoznaczne wskazanie produktu oraz sposobu jego stosowania w celu osiągnięcia najwyższej zdrowotności roślin.

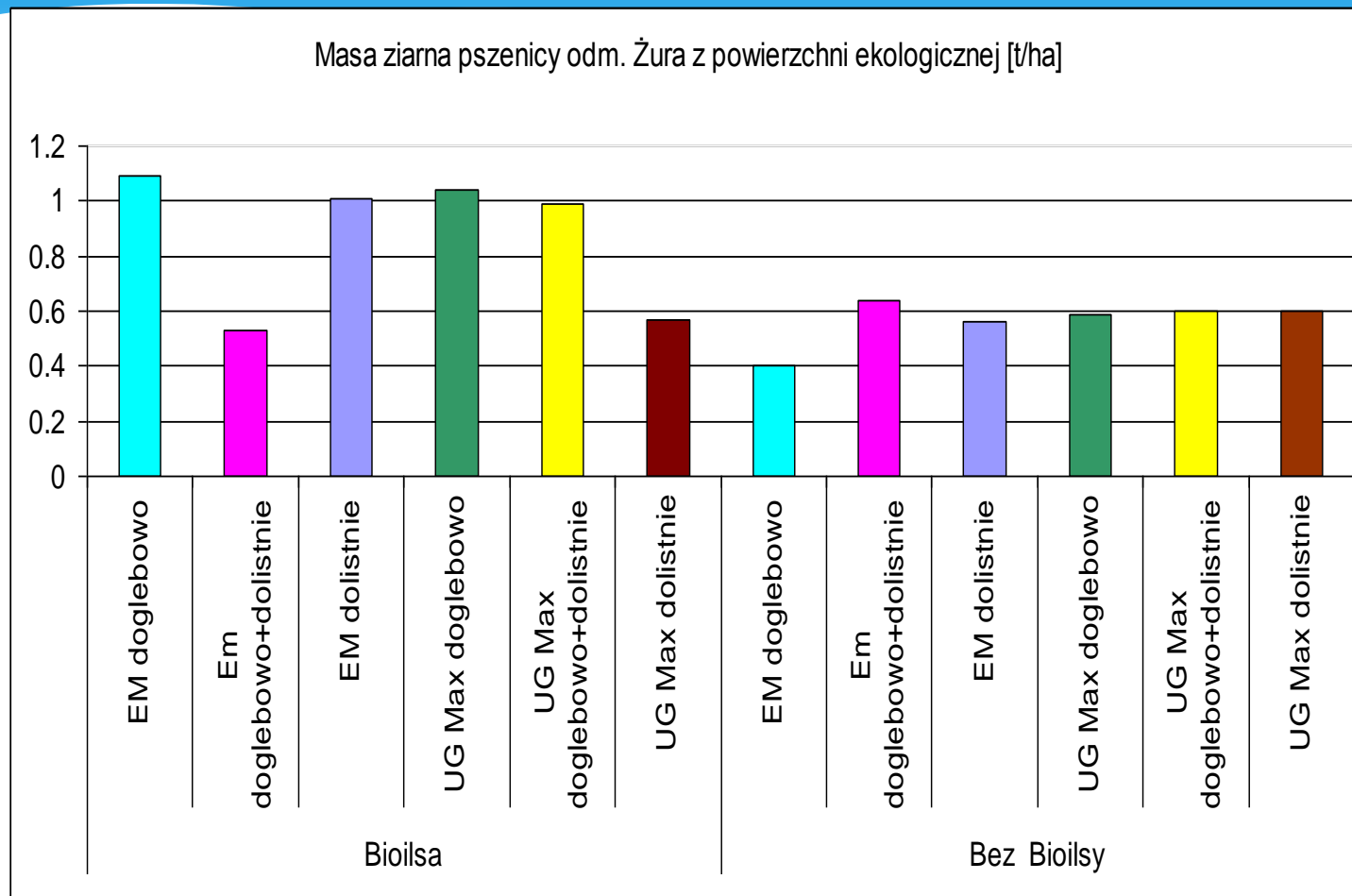
Masa kłosów pszenicy jarej Żura (dojrzałość woskowa) - najwyższą masę kłosów uzyskano na poletkach nawożonych i traktowanych EM doglebowo, średnią najniższą masę kłosów zanotowano na powierzchni nienawożonej i traktowanej UGmax dolistnie. Ogólnie **nie stwierdzono znaczącego wpływu na masę kłosów rodzaju zabiegów mikrobiologicznych**.

• Wpływ zabiegów mikrobiologicznych na parametry rozwojowe pszenicy jarej odm. Żura - na pow. nawożonej rośliny nieznacznie lepiej się rozwijały niż na pow. ekologicznej, nienawożonej. Zarówno EM jak i UGmax pozytywnie wpłynęły na parametry rozwojowe roślin z przewagą tego drugiego. Nie znaleziono uzasadnienia stosowania produktów mikrobiologicznych zarówno doglebowo jak i dolistnie. Nie potwierdzono konieczności łączenia tych zabiegów dla obu produktów.

• Wpływ zabiegów mikrobiologicznych na parametry jakościowe ziarna pszenicy jarej odm. Żura - nie stwierdzono wpływu zabiegów na zaw. białka i skrobi w suchej masie zebranego ziarna. Nawożenie przyczyniło się do zwiększenia wskaźnika Zelenyego i masy ziarna.

• Wpływ zabiegów mikrobiologicznych na parametry ilościowe plonu ziarna pszenicy jarej odm. Żura - nawożenie Bioilsą w niektórych przypadkach nawet o 90%. Plon był najwyższy z pow. nawożonej i traktowanej produktem EM Farma doglebowo.

Wpływ zabiegów i nawożenia na masę 1000 ziaren pszenicy

Nawożenie przyczyniło się do wzrostu MTZ ziaren w porównaniu do braku nawożenia.

Badania mikrobiologii gleb z poletek po zabiegach mikrobiologicznych– pszenica

Najwyższą ogólną liczbę drobnoustrojów na poletkach nawożonych stwierdzono po zabiegach UGmax.

Zaobserwowano, że stosowanie preparatu Bioilsa wpływało na zmniejszenie liczby grzybów w glebie w stosunku do kombinacji doświadczalnych, w których nie stosowano tego preparatu.

Nie stwierdzono wpływu nawożenia ani zabiegów mikrobiologicznych na aktywność dehydrogenazy.

Ocena stosowania glebowych ulepszaczy mikrobiologicznych w uprawach rolniczych w systemie ekologicznym i w trakcie przestawiania na system produkcji ekologicznej w zależności od zróżnicowanego nawożenia.

Przebieg badań

Badania polowe realizowane były w PSD IOR-PIB w Winnej Górze. Doświadczenia prowadzone były na **polach pszenicy jarej (odm. Żura) – ekologicznej oraz w 1. roku przestawiania na system ekologiczny.**

W badaniach zastosowano dwa preparaty mikrobiologiczne
-kompleks mikroorganizmów: EM Farma i UGmax aplikowane w różnych formach: doglebowo, dolistnie i doglebowo-nalistnie.

Kolejnym czynnikiem badawczym było nawożenie.

Przebieg badań

Bezpośrednio przed siewem na poletkach z aplikacją doglebową zastosowano produkt EM Farma Plus i UGmax, każdy osobno, w dawce 40l i 1l/ ha, odpowiednio.

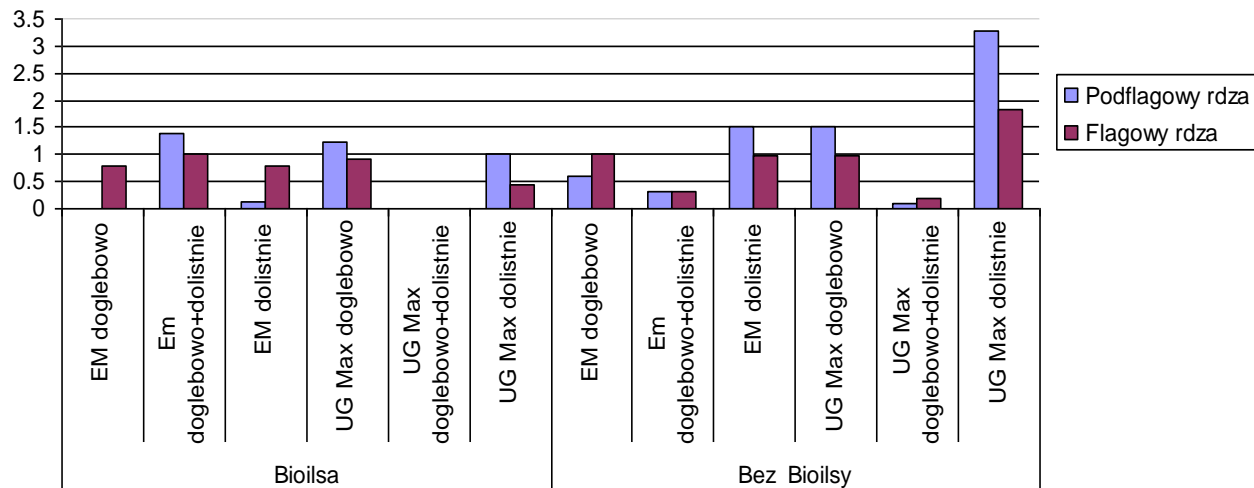
Następnie wykonywano zabiegi dolistne z EM Farma i UGmax w dawce 15l i 1l/ha uwzględniając 300 l wody/ha.

Pierwszy zabieg dolistny (5) wykonano 19.05, a następne w dniach 02.06, 12.06, 19.06 i 30.06.15r.

Obie powierzchnie rolnicze i różne kombinacje z aplikowaniem mikroorganizmów (tzn. doglebowo, doglebowo plus dolistnie oraz dolistnie) zostały podzielone na dwie części.

Jedynie jedna była nawożona wiosną nawozem Bioilsa w dawce 300kg/ha (16.03.2015r.)

Średni % powierzchni liści wykazujących objawy porażenia przez rdzę żółtą (powierzchnia ekologiczna A)

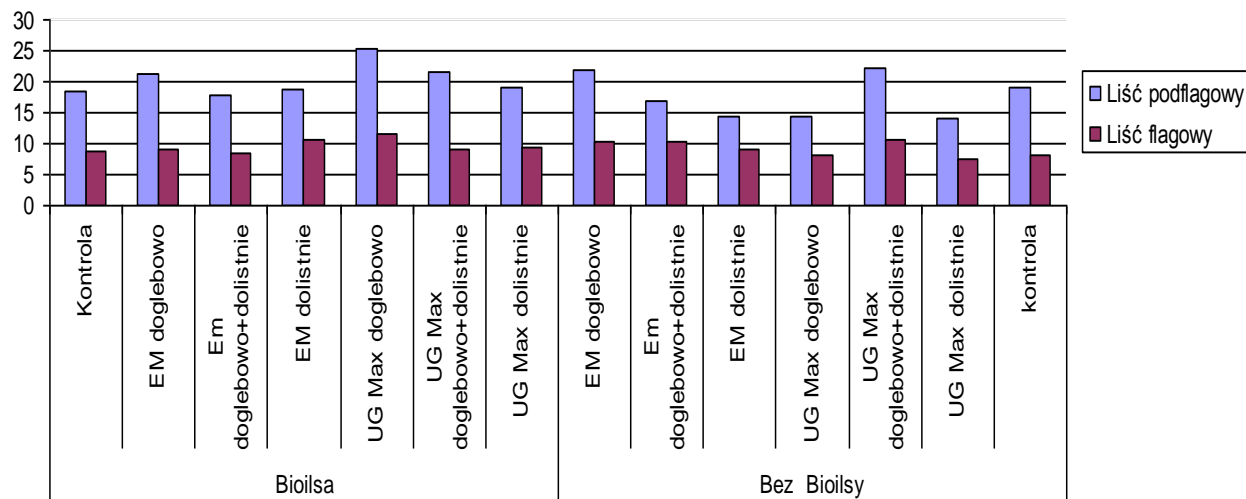

Wpływ stosowania zabiegów mikrobiologicznych na porażenie przez rdzę żółtą (22.06.2015 – dojrzałość wodna BBCH 71) roślin na powierzchni ekologicznej

Wpływ stosowania zabiegów mikrobiologicznych na porażenie przez rdzę żółtą (22.06.2015 – dojrzałość wodna BBCH 71) roślin na powierzchni przestawianej →

Na powierzchni przestawianej objawy rdzy żółtej były zdecydowanie silniej widoczne w porównaniu do powierzchni ekologicznej. Nie zaobserwowano znaczących różnic w nasileniu objawów w zależności od rodzaju zabiegów mikrobiologicznych

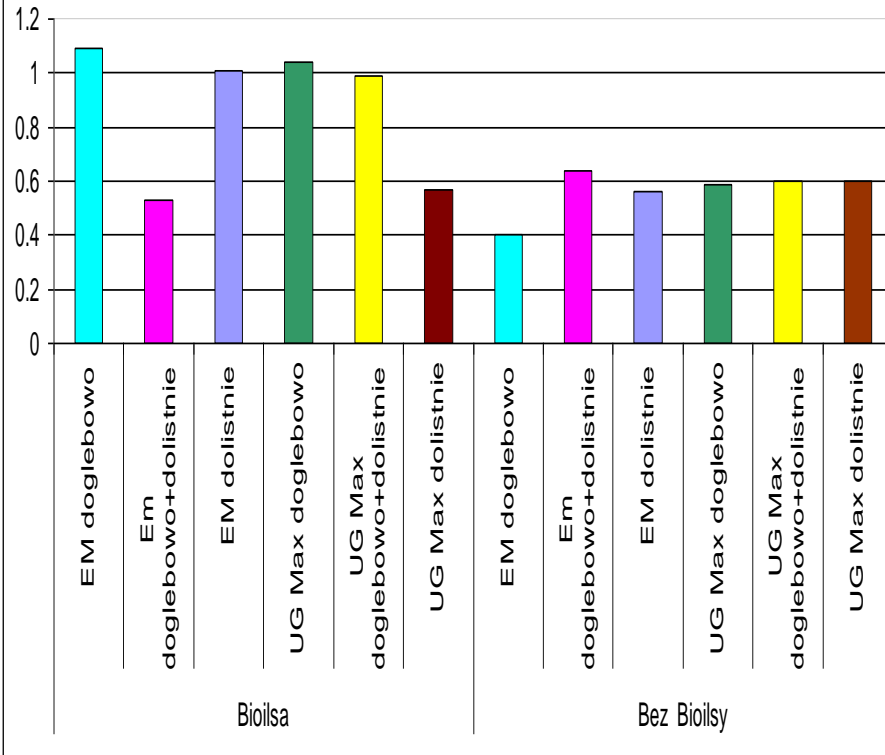
Średni % powierzchni liści wykazujących objawy porażenia przez rdzę żółtą (powierzchnia w okresie konwersji G)

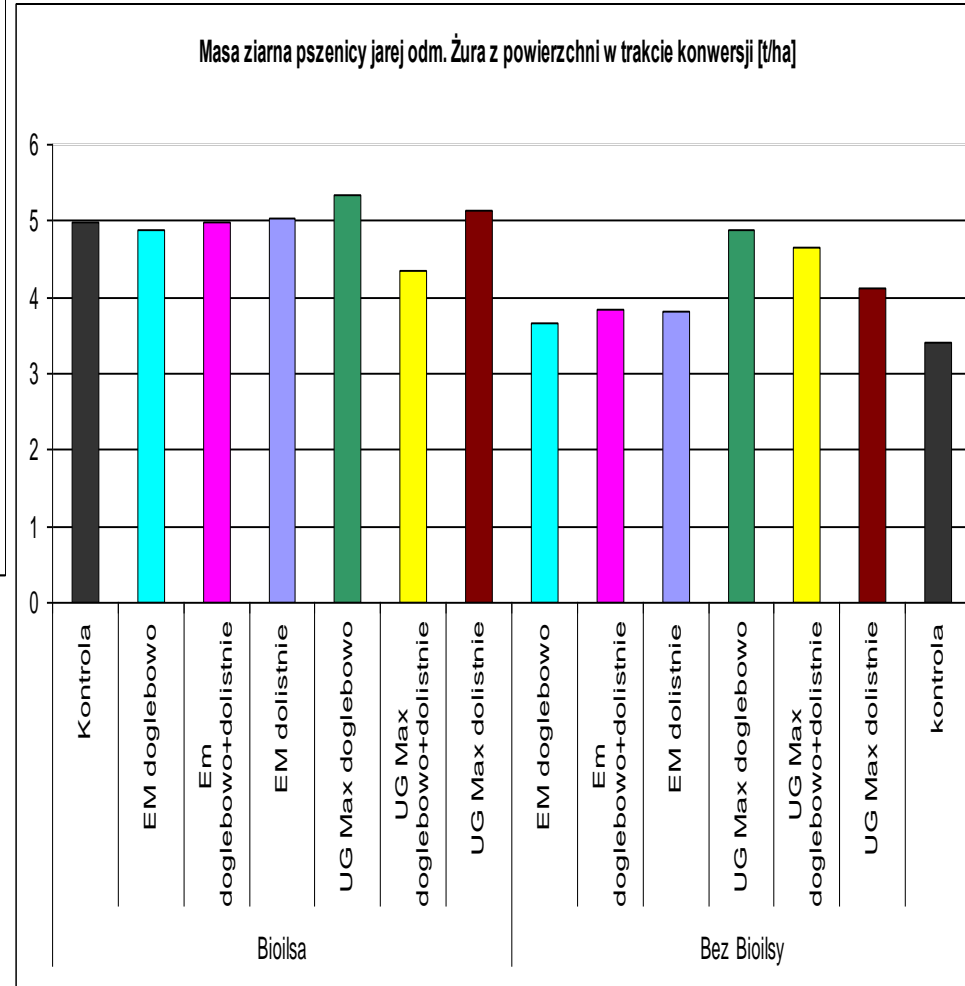

Wpływ zabiegów plon ziarna

Masa ziarna pszenicy odm. Żura z powierzchni ekologicznej [t/ha]

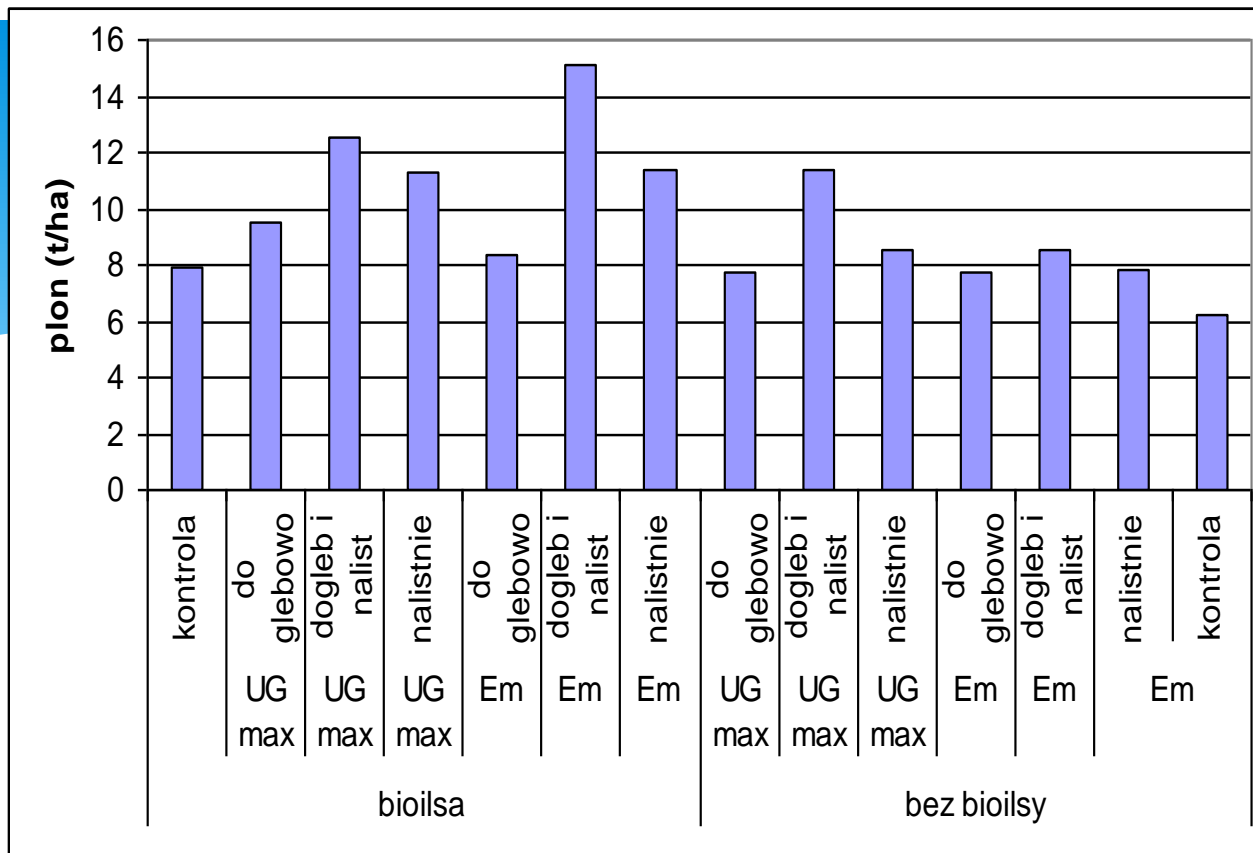
Masa ziarna pszenicy jarej odm. Żura z powierzchni w trakcie konwersji [t/ha]

Parametry ilościowe plonu ziarna - plon **zdecydowanie wyższy** z pow. **przestawianej** niż z pow. **ekologicznej**. Nawożenie Bioilsą na pow. ekologicznej zwiększyło plon w niektórych przypadkach nawet o 90%. Na pow. przestawianej ten efekt był mniej spektakularny, choć również zadawalający. →

Uzyskane wyniki dla uprawy ziemniaka

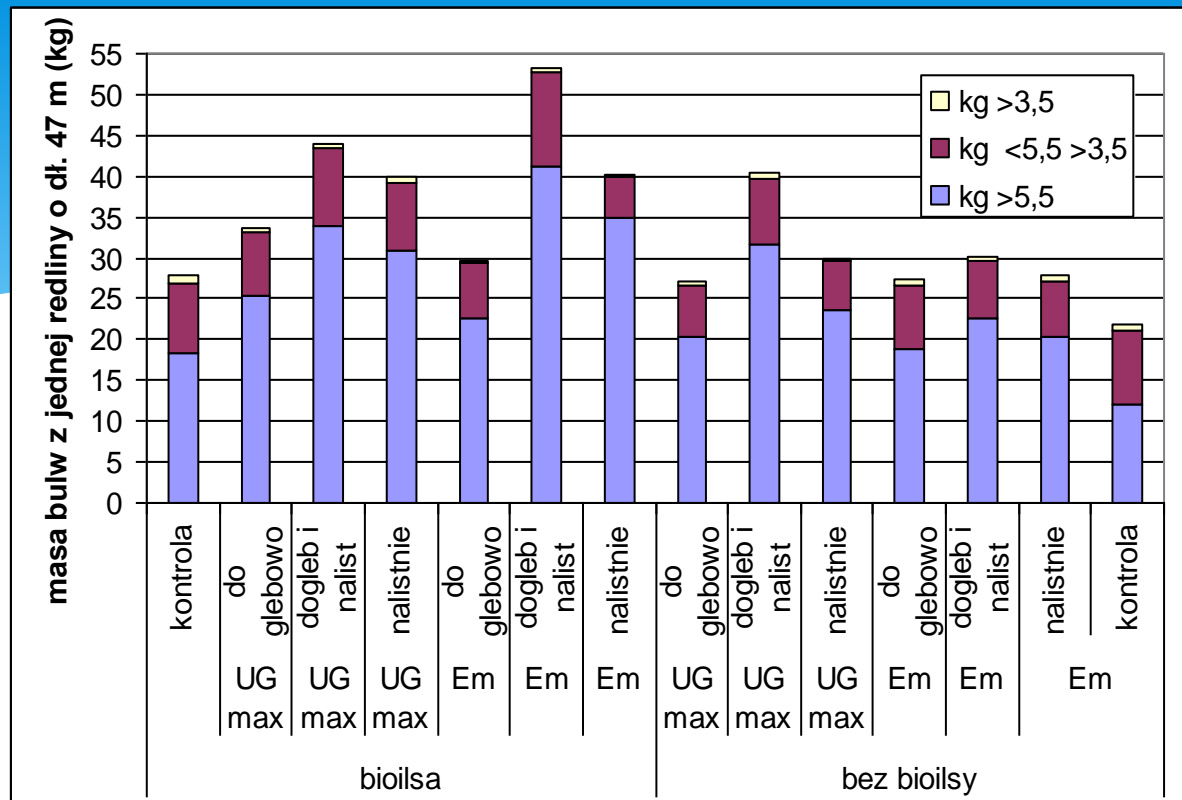

Plony ziemniaka z powierzchni traktowanej mikrobiologicznie w zależności od różnych form aplikacji i nawożenia

* Nawożenie przyczyniło się do zwiększenia plonowania. Najwyższe plony uzyskano z pow. nawożonej i po doglebowo-dolistnym zastosowaniu EM Farma. O około 20% niższy plon uzyskano z pow. nawożonej, gdzie stosowano doglebowo-dolistnie UGmax.

* **Połączenie zabiegów doglebowych z dolistnymi pozwala na uzyskanie wyższych plonów na pow. nawożonej.**

* Najniższy plon zebrano z powierzchni kontrolnej, nienawożonej.

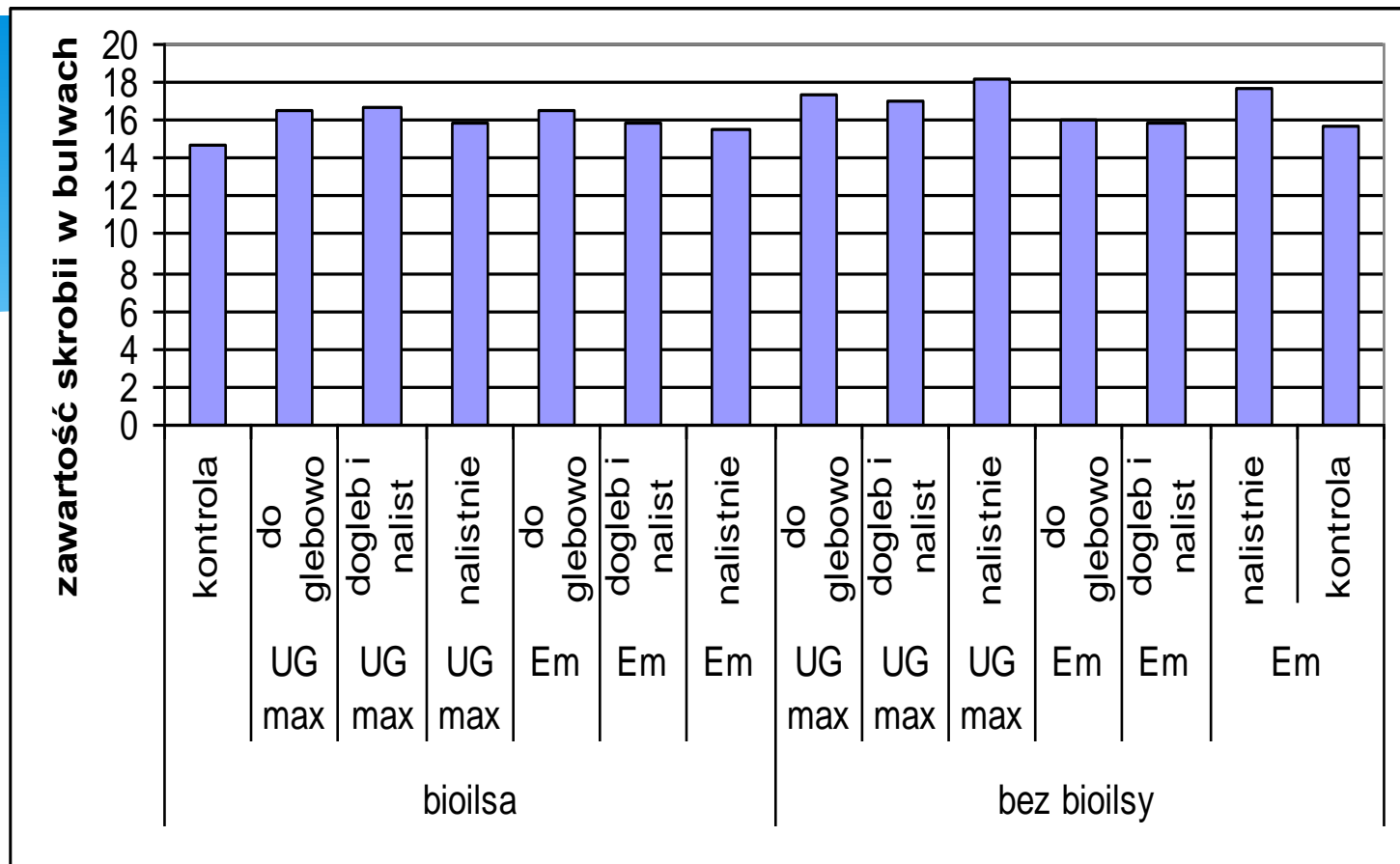

Parametry jakościowe bulw ziemniaka z powierzchni traktowanej mikrobiologicznie w zależności od różnych form aplikacji i nawożenia

* Największy udział bulw handlowych (o rozmiarze 5,5 cm) był zanotowany na powierzchni nawożonej gdzie stosowano EM doglebowo-dolistnie.

* Najniższy udział tych bulw stwierdzono na powierzchniach kontrolnych.

* Zabiegi doglebowo-nalistne dla obu preparatów w sposób znaczny wpływają na wzrost udziału bulw jadalnych zarówno na pow. nawożonej, jak i nienawożonej.

Wpływ zabiegów nawożenia i zabiegów mikrobiologicznych na zawartość skrobi w bulwach.

* Nie stwierdzono wpływu testowanych czynników na zawartość skrobi w bulwach.

Badania mikrobiologiczne - Na powierzchniach bez nawożenia stwierdzono wyższe wartości ogólnej liczby drobnoustrojów.

Nie zanotowano znaczących różnic w ogólnej liczebności drobnoustrojów, liczebności oligotrofów i kopiotrofów w zależności od zabiegów mikrobiologicznych.

Nawożenie i zabiegi mikrobiologiczne nie wpłynęły na aktywność enzymatyczną gleby.

Stosowanie nawozu Biolisa Fertil NC w dawce 300 kg/ha przyczyniło się do zwiększenia plonowania ziemniaka.

Najwyższe plony uzyskano z pow. nawożonej i po doglebowo-dolistnym zastosowaniu EM Farma w dawce 15l i 40l/ha, odpowiednio.

Połączenie zabiegów doglebowych z dolistnymi pozwala na uzyskanie wyższych plonów na uprawie ziemniaka. Również ten sam układ zabiegów przyczynił się do zwiększenia udziału plonu handlowego.

Zabiegi ograniczyły objawy zarazy ziemniaka na roślinie w porównaniu do powierzchni kontrolnej, szczególnie na powierzchniach nawożonych. Na powierzchniach nie nawożonych ten efekt był mniej widoczny.

Objawy choroby występowały w najmniejszym nasileniu na roślinach z powierzchni gdzie stosowano doglebowo i dolistnie produkt UGmax (w dawce 1l/ha, 4 opryski nalistne).

Efektywne mikroorganizmy w uprawie truskawki i ziół

Przebieg badań

OCENA WYKORZYSTANIA EFEKTYWNYCH MIKROORGANIZMÓW W UPRAWIE TRUSKAWEK

Zastosowano odmianę truskawek Honeoye.

Schemat aplikowania EM Frama (50 ml EM · 1 l wody)

- * Wariant I - zanurzanie korzeni + 15 nalistnych zabiegów
- * Wariant II - zanurzanie korzeni + 8 nalistnych zabiegów
- * Wariant III - 8 zabiegów nalistnych
- * Kontrola

OCENA WYKORZYSTANIA EFEKTYWNYCH MIKROORGANIZMÓW W UPRAWIE ZIÓŁ (KOZŁEK LEKARSKI, LUBCZYK OGRODOWY)

W doświadczeniach badane były następujące gatunki roślin zielarskich: kozłek lekarski odm. 'Polka', lubczyk ogrodowy odm. 'Amor'.

Wykonano dwa warianty doświadczeń:

Wariant z EM – wykonano 8 zabiegów nalistnych z roztworem EM (50 ml EM · 1 l wody)

* Wariant kontrolny – bez zabiegów z EM.

* Zbioru surowca obu gatunków (kozłek – korzenie, lubczyk – korzenie i liście) dokonano jesienią. Oznaczano świeży i suchy plon surowca oraz zawartość olejku eterycznego w surowcu.

* W przypadku ziół traktowanych preparatem EM pobrano próbki liści po wykonaniu ośmiu zabiegów z EM – ocena chlorofilu.

WYNIKI

OCENA WYKORZYSTANIA EFEKTYWNYCH MIKROORGANIZMÓW W UPRAWIE TRUSKAWEK

Wpływ zabiegów z EM na rozwój roślin

Wariant	Średnia liczba rozłogów [szt.]	Średnia masa zielona [g]
I - zanurzanie korzeni+ 15 nalistnych	6,0*	44,0*
II - zanurzanie korzeni + 8 nalistnych	6,1*	54,47*
III - 8 zabiegów nalistnych	5,6*	53,33*
kontrola	4,5	26,47

Wariant II najbardziej efektywny z uwagi na koszty i uzyskane wyniki

WYNIKI

OCENA WYKORZYSTANIA EFEKTYWNYCH MIKROORGANIZMÓW W UPRAWIE ZIOŁ (KOZŁEK LEKARSKI, LUBCZYK OGRODOWY)

Wpływ zabiegów EM na średnie wartości dla lubczyku

Kombinacja	świeża masa liści lubczyka [kg/m ²]	sucha masa liści lubczyka [kg/m ²]	średnia zawartość olejku w liściach lubczyku [%]	świeża masa korzeni lubczyka [kg/m ²]	sucha masa korzeni lubczyka [kg/m ²]	średnia zawartość olejku w korzeniach lubczyka [%]
Ekologiczna	0,95	0,21	0,85	1,25	0,42	0,6
Ekologiczna + EM	1,22	0,57	1,0	2,33	0,83	0,88

WYNIKI

OCENA WYKORZYSTANIA EFEKTYWNYCH MIKROORGANIZMÓW W UPRAWIE ZIÓŁ (KOZŁEK LEKARSKI, LUBCZYK OGRODOWY)

Wpływ zabiegów EM na średnie wartości dla kozłka lekarskiego

Kombinacja	świeża masa korzeni kozłka [kg/m ²]	sucha masa korzeni kozłka [kg/m ²]	zawartość olejku w korzeniach kozłka [%]
Ekologiczna	3,15	0,88	0,35
Ekologiczna + EM	3,25	0,98	0,5

W N I O S K I

1. Nie stwierdzono istotnych różnic pomiędzy rozwojem roślin **truskawki** w zależności od częstotliwości traktowania roślin preparatami EM. Dla wszystkich kombinacji z EM zanotowano istotny wzrost średniej liczby produkowanych rozłogów i średniej masy zielonej w porównaniu do kontroli. Rośliny traktowane EM charakteryzowały się silniejszym wzrostem i brakiem objawów plamistości.
2. Badania mikrobiologiczne gleby pobranej z powierzchni traktowanej EM i kontrolnej wykazały wyższą liczebność drobnoustrojów znajdujących się w glebie kontrolnej.
3. W badanych próbkach glebowych różnice aktywności enzymatycznej pomiędzy poszczególnymi wariantami były na zbliżonym poziomie.
4. Zabiegi EM wpłynęły na rozwój **roślin zielarskich**, co zostało odzwierciedlone w zwiększonych wartościach świeżej i suchej masy liści i korzenia lubczyka. Podobną tendencję zwiększenia masy surowca suchego i świeżego zaobserwowano po zabiegach EM na powierzchni kozłka. Dla obu ziół stwierdzono tendencję zwiększenia zawartości olejku po zabiegach EM.

STOSOWANIE PRODUKTÓW MIKROBIOLOGICZNYCH

Uwagi ogólne

Problemy

Stosować profilaktycznie, przed pojawieniem się symptomów choroby –
problem z ustaleniem terminu pierwszego zabiegu,
Słaba przeżywalność zawartych w produktach organizmów,
Konieczność powtarzania zabiegów,
Zakaz łączenia z fungicydami,
Labilna efektywność, która może się pojawić dopiero po pewnym czasie,
Silna zależność efektów w warunkami środowiska, pogodą....

Zalety

Brak okresu karencji, zero pozostałości w produkcie końcowym,
Bezpieczeństwo dla płodów rolnych, owadów pożytecznych, środowiska,
ludzi.

Dziękuję

Prezentowane wyniki pochodzą z badań finansowanych przez MRiRW

